

Ömsint om papparelation

Charlotta von Zweigbergk: *Dippen & jag*. Ordfront 2017, 230 s.

Jag börjar läsningen av den här boken med ett stort mått av ambivalens. Inledningsvis känns den så oerhört privat och jag har svårt att riktigt se vad den har för ärende. Visserligen kan Charlotta von Zweigbergk beskriva

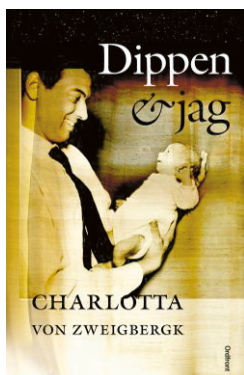
sin pappa på ett väldigt ömsint sätt och därigenom ge inblick i en varm relation, men likväl stannar det hela vid en form av privata minnen.

Saken blir inte bättre av att flera kapitel

i stor utsträckning handlar om sjukdom, både kroppslig sjukdom och otaliga besök inom vården, men även om psykisk bräcklighet. Dippen – så kallar Charlotta sin pappa – är en komplicerad person, ömsom beskriven som underbar och charmerande, ömsom ganska omöjlig och rent av hänsynslös. Mot slutet av sitt liv var han sjuk på olika sätt, bland annat med svåra hjärtproblem och dessutom Alzheimer, alltså demens.

En bit in i boken blir berättelsen mera intressant. Författarens reflektioner, tillbakablickar och begrepp, ger ett djup åt framställningen. Det är inte bara humoristiska, smärtsamma eller rörande anekdoter. Det är mer än så. Efter hand förstår jag Charlotta von Zweigbergk bättre, hennes behov av att behandla denna relation och allt den har betytt. Författaren är några år yngre än jag, men i samma generation. Hon är i någon mening en person som jag kan identifiera mig med. Jag har också haft en komplicerad papparelation, men till skillnad från Charlotta fick jag inte uppleva någon läkande försoning, ingen närhet på ålderns höst, över huvud taget inte något som kan liknas vid det som berättas här. Och kanske bottenar något av min ambivalens i just det, ett stråk av avund eller förundran; hur är det möjligt att uppbåda ett sådant engagemang som författaren visar prov på?

Charlotta von Zweigbergk gör det som man kan tycka är varje vuxet barns ansvar, nämligen att återgälda den omvårdnad man själv en gång fått. Men här låter hon oss veta att det inte alls handlar om att återgälda. Tvärtom har hon saknat sin pappa under hela sin uppväxttid. Föräldrarna skildes medan hon ännu var ett spädbarn och pappan gifte om sig, fick en ny barnkull för att sedan skilja sig igen och sent i livet gifte sig för tredje gången, denna gång med en katolsk kvinna. Så till skillnad från mig, har

Charlotta haft sin pappa på ett visst avstånd och kunde kanske vårda en fantasibild, som stämde med vad hon önskade och ville. De tillfällen de träffades var också höjdpunkter och kunde ge näring åt bilden av pappan som den fantastiske, samtidigt som vardagstryggheten av naturliga skäl inte fanns där. Någon tid var relationen bruten, men aldrig

definitivt. Kontakten återupptogs och Charlotta von Zweigbergk kan berätta om närhet, livgivande samtal, uppmuntran och tröst.

Efter hand läser jag med känslspröten alltmer utfälda. Jag jämför och registrerar på vilket sätt vi har upplevt samma sak, men ser dessvärre fler tecken på att vi inte alls har samma erfarenheter. Och med tilltagande förvåning kan jag konstatera att hon

trots besvikelser och smärtsamma minnen, hela tiden har haft dörren öppen. När Dippen – hennes pappa – åldras och utvecklar demens, då finns hon där både i stort och smått. Boken beskriver hur hon följer med i det som händer, hur hon tar sitt ansvar och visar en fullständigt självklar omsorg. Hon ställer upp på ett sätt som verkligen kostar på, det är inte alltid så enkla manövrer. Och hennes känslomässiga närhet och konkreta vårdande insatser i takt med pappans tilltagande förfall imponerar på mig, som har egna smärtsamma minnen av att känslöbanden bara tunnas ut för att tillslut vara ohjälpligt brutna.

Men det är naturligtvis så här det ska vara, ett lika outtröttligt engagemang för de åldrande föräldrarna, som fanns en gång, eller borde ha funnits, i det omvända förhållandet när barnen var små. Charlotta von Zweigbergk beskriver sin relation till pappan som läkande, trots att han förlorade alltmer av sitt forna jag och blev ömkligt hjälpbehövande, utan förmåga att ta vård om sig själv eller leva upp till den han en gång varit. Om jag förstår det rätt så ligger

läkedom i det faktum att hon fanns där när han behövde det, och att han i sin tur tacksamt tog emot hjälpen. Något blev återskapat, trots många år av slitningar, avståndstagande eller ignorans. Ändå gick det att göra bandet dem emellan helt igen. Och däri består bokens starka budskap. En berättelse som man blir berörd av.

I ett kapitel reflekterar författaren över böcker som skrivs om fäder, att de ofta andas förlåtelse och beundran, trots att så mycket varit bristfälligt. Hon skriver att många författare behandlar mödrar på ett helt annat sätt, betydligt mer oförsonligt. Om det stämmer vet jag inte, jag har inte läst så många skildringar av det ena eller andra slaget. Men låt oss säga att det ändå ligger något av sanning i detta. Och jag funderar vidare på pappans betydelse i en dotters liv, vilken roll han bör spela och hur han präglar henne.

Någon har sagt att framgångsrika kvinnor i regel haft en mycket uppmuntrande och stärkande papparelation. Det är kvinnor som redan tidigt, som små flickor blivit sedda och bekräftade på ett konstruktivt sätt. Jag tänker mig en stolt pappa som vill uppmuntra sin dotter att verkligen ta för sig av livet. Något av detta kanske fanns i relationen mellan Charlotta och Dippen. Omslagsbilden är ett foto på pappan som håller sin späda dotter och han ser mycket glad ut. Trots att han lämnade familjen då författaren endast var tre månader, så var han en betydelsefull person i hennes liv och trolig-

gen var också hon det i hans liv. Samtidigt får man veta att Charlotta inte alls tycker att hon haft en ”hög status” i syskonskaran. De var fem systrar, och Charlotta var mellanbarn. Hon är också noga med att framhålla att detta är hennes berättelse, hennes bild av sin far.

Vid läsningen tänker jag flera gånger, att detta är en bok som skulle lämpa sig bra som utgångspunkt för ett filmmanus. Det finns scener som är obetalbara, till exempel hur pappan får hjälp med rakningen ackompanjerad av några slagdängor från 1960-talet. Författaren skriver med inlevelse och precision, det är lätt att se olika situationer för sin inre syn och jag skulle inte ha något emot att också se dem på filmduken.

Charlotta von Zweigbergk har delat med sig av sin papparelation, målad i både ljusa och mörka färger. Hon väjer inte för det komplicerade och smärtsamma, men det är inte detta som är huvudsaken. Tvärtom är det mest antydningssvis och flyktigt som man får inblick i det som varit sårande och svårt. Det bestående intrycket är att författaren beskriver en hängiven och ärligt menad vilja att hela och upphöja en viktig relation, där det är tydligt att hennes goda vilja, uppoffringar och ansträngningar är det bärande temat boken igenom. Det var hon som längtade och behövde läkedom och det var hon själv som skapade förutsättningar för att läkningen skulle bli möjlig. Ett viktigt och respektingivande vittnesbörd.

GUNILLA MARIA OLSSON